

СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА ОРГАНИЗОВАНОГ СКРИНИНГА РАКА ДОЈКЕ У НИШАВСКОМ И ТОПЛИЧКОМ ОКРУГУ

Организовани скрининг на рак дојке спроводи се са циљем продубљивања свести жена о значају раног откривања карцинома дојке и редовних скрининг прегледа. Подразумева позивање и преглед мамографијом (радиографско снимање) жена циљне популације од 50 до 69 година једном на сваке две године.

Жене које у својој породичној анамнези имају блиске рођаке са оперисаним раком дојке (мајка, сестра, бака) на ове прегледе се јављају без икаквих позива, редовно и чешће него једном у периоду од две године.

Канцеларија за скрининг рака Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ заједно са мрежом института и завода за јавно здравље на територији Србије, координише организовани скрининг рака дојке који се спроводи у домовима здравља и рад мобилних мамографа на терену.

Институт за јавно здравље Ниш, као референтна установа врши координацију спровођења Националног скрининг програма за рано откривање рака дојке на територији Нишавског и Топличког округа. До сада су организованим скринингом за рано откривање рака дојке обухваћене жене старосне доби од 50-69 година са подручја града Ниша (од почетка фебруара 2013 године) и жене старосне доби од 50-69 година са подручја града Прокупља (од јануара 2016. године).

Дом здравља Ниш је у 2023 години позвао 5394 осигураница циљне групе од 50 до 69 година. 5202 осигураница је пристало да учествује у скринингу (96,4%) и њима је урађена мамографија.

Током 2023. године у Дому здравља Ниш радиолошки је дијагностификован 520 ново откривени карцином дојке.

Дом здравља Ниш за 2024. годину планира да скринингом буде обухваћено 11 %, односно око 4 400 жена и да недељно мамографски прегледа укупно 100 жена.

Током прошле године позване су прво женске особе рођене 1955. године, а затим жене рођене 1974. године, које нису биле на мамографском прегледу уназад две године.

Пацијенткиње позива Кол центар Дома здравља према формираном регистру жена, заказује 20 прегледа дневно и води свеску позива.

Медицинска сестра на гинекологији води евиденцију одазваних и евиденцију жена које не пристају на учешће у скринингу и заказује мамографске прегледе. Дневно по гинекологу се заказује 1-2 мамографска прегледа.

Гинеколог попуњава протокол за скрининг карцинома дојке и упућује пацијенткињу на мамографски преглед .

Пацијенткиње се у заказаном термину јављају радиолошком техничару на мамографски преглед. Рентген техничари врше снимање пацијенткиња 5 дана недељно у две смене.

Прво читање врше радиолози Дома здравља, а друго читање радиолози Центра за радиологију УКЦН. ЦД –и, протоколи и налази радиолога из првог читања радиолога Дома здравља се службено прослеђује радиолозима Центра за радиологију КЦН. Супервизију спроводи Центар за радиологију УКЦН једном месечно, код жена код којих је приликом првог или другог читања уочена промена на дојци.

Извештаје мамографија радиолози из УКЦН службено достављају координатору за скрининг рака дојке ДЗ Ниш.

Пацијенткињи резултате саопштава гинеколог у року не дужем од 3 недеље од мамографског прегледа.

Уколико је потребна даља дијагностика, пацијенткиња се упућује на прегледе од стране изабраног гинеколога уз упут, на коме је наглашено да је пацијенткиња из скрининга. Даља дијагностика и лечења се врши на Институту за онкологију УКЦН.

Пацијенткиња се са налазом биопсије или са отпусном листом и попуњеним формуларом "Клинички пут дојка" из Института за онкологију УКЦН враћа изабраном лекару, који формулар прослеђује координатору за скрининг рака дојке Дома здравља Ниш.

ДЗ Прокупље је у фази адаптације и рестаурације и од јануара 2023. године није у могућности да организовано позива жене на скрининг мамографију.

На територији осталих општина где се програм не спроводи у облику организованог скрининга рака дојке, односно где се жене не позивају лично, постоје такође могућности обављања превентивног прегледа дојки жена. Превентивни прегледи се у том случају обављају код гинеколога и лекара опште медицине, када лекар прегледа жену и ако је животне доби од 50 до 65 година живота упуту је на мамографију, али ако се ради о женама које су млађе од 50 година, лекар приликом прегледа процењује да ли ће жена бити упућена на мамографију или на ултразвучни преглед дојки, или ће обавити само палпаторни преглед дојки који је у датом моменту довољан.

У циљу омасовљавања организованог скрининга рака дојке, потребно је и даље радити на јачању капацитета здравствених установа за спровођење овог скрининга, како би се у будућности стекли услови за њихово укључивање.